

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Betreft: brief Humanistisch Verbond over
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

30 oktober 2017, Amsterdam

Aan: fractievoorzitters van de Eerste Kamer en Tweede Kamer der Staten-Generaal

Betreft: kritische punten in het regeerakkoord

Geachte fractievoorzitters,

De nieuwe regering is van start gegaan. Dat is allereerst een felicitatie waard. Het was geen gemakkelijke taak een nieuwe coalitie te vormen. Het regeerakkoord dat door de fracties is gesloten, maakt op een aantal onderwerpen duidelijke keuzes.

Over een aantal onderwerpen is de nieuwe regering echter onduidelijk, of schieten de voorstellen tekort. In deze brief willen we graag onze punten aan u meegeven.

Het Humanistisch Verbond is de organisatie die humanisten, atheïsten, agnosten en vrijzinnigen verenigt. Wij staan voor individuele vrijheid en zelfbeschikking, maar ook voor een humane samenleving waarin mensen naar elkaar omzien. In het proces van kabinetsformatie heeft het Humanistisch Verbond zowel naar informateur Schippers als informateur Zalm een schrijven gestuurd over een aantal zaken waar wij ons sterk voor maken, en waar wij ook actie verwachten van een nieuw kabinet.

Zorg

Het Humanistisch Verbond is positief-kritisch over de grotere investeringen in de ouderenzorg. We merken daarbij wel op dat dezelfde aandacht nodig is voor ook andere groepen in de zorg, zoals voor jongeren in jeugdzorg, chronisch zieken en gehandicapten.

Om de ouderenzorg echt te verbeteren zullen de middelen overigens wel anders moeten worden besteed dan langs de lijnen uit het verleden. Samen met Humanitas, de Universiteit voor Humanistiek en de humanistisch geestelijk verzorgers (hgb'ers) in de ouderenzorg, pleit het Humanistisch Verbond voor meer aandacht voor de niet-medische zorg voor ouderen. In het 'Gouden Pact' (www.goudenpact.nl) pleiten we onder meer voor grotere betrokkenheid van ouderen bij het opstellen van zorg en dagbesteding, en voor betere voorzieningen voor zelfstandig wonende ouderen in de wijk.

Hgb'ers spelen ook een rol bij de ondersteuning van mensen bij levensvragen bij Defensie en binnen justitiële inrichtingen. Wij willen graag met u in gesprek over hoe we die ondersteuning zowel in de zorg, bij Defensie en bij Justitie nog beter kunnen vormgeven, en welke hindernissen wij daarbij in de praktijk ondervinden.

Buitenlandse Zaken en Asielbeleid

Volgend jaar bestaat de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens 70 jaar. Wij hopen dat de regering in het buitenlands beleid vast zal houden aan het uitdragen van de universaliteit van deze mensenrechten.

Een van de universele rechten is de vrijheid van godsdienst en levensbeschouwing. De afgelopen jaren heeft het ministerie van Buitenlandse Zaken dit onderwerp als een van de prioriteiten in het mensenrechtenbeleid aangemerkt.

Helaas hebben wij gemerkt dat in veel van de concrete uitwerkingen van dit beleid er wel veel aandacht is voor de vrijheid van godsdienst, maar dat ambassades weinig nadruk leggen op het recht om een niet-godsdienstige levensovertuiging te hebben. Toch behoren meer dan 1 miljard mensen van de wereldbevolking inmiddels tot de 'non-affiliated'. In veel landen bestaan echter hoge straffen op afvalligheid en zogenaamde 'godslastering'. In het buitenland- en asielbeleid moet ook hun positie met woord en daad recht worden gedaan. Wij missen in het regeerakkoord uitdrukkelijk een verwijzing naar deze groep.

Het Humanistisch Verbond is zeer kritisch over de omgang met minderjarige asielzoekers. Het besluit van de regering tot het niet uitbreiden van het kinderpardon is een gemiste kans in medemenselijkheid. Wij vragen u de regering te bewegen dit standpunt te heroverwegen.

Ethische onderwerpen

Waar de regering rond economische onderwerpen duidelijke keuzes maakt, is dat niet het geval bij een aantal niet-economische onderwerpen. Op een aantal onderwerpen lijkt het regeerakkoord uit te draaien op stilstand, of zelfs achteruitgang.

Rond het onderwerp 'meervoudig ouderschap' wordt in het regeerakkoord weliswaar nader onderzoek aangekondigd n.a.v. de staatscommissie Wolfsen, maar wordt het implementeren van de uitkomsten in het vage gelaten. Dat stelt ons allerminst gerust.

Bij de discussie over het uitbreiden van de euthanasiewetgeving bij 'voltooid leven' wordt er eveneens nieuw onderzoek aangekondigd, zonder dat er principiële standpunten worden ingenomen.

Wij lezen in het regeerakkoord ook dat er ingezet gaat worden op advisering over ongewenste zwangerschap. Wij willen u vragen om er bij de regering op aan te dringen dat daarbij ook

nadrukkelijk organisaties worden betrokken die het recht op zelfbeschikking van vrouwen onderschrijven.

Wat betreft medische ethiek wordt het besluit van voormalig minister Schippers (VWS) om onderzoek toe te staan met kweekembryo's in dit regeerakkoord zelfs teruggedraaid. Wel zijn in het akkoord richtlijnen opgenomen waarbinnen de coalitie wil nadenken over dit soort nieuw wetenschappelijk onderzoek, maar die geven weinig houvast. Zo wordt als voorwaarde gesteld dat nieuw onderzoek maatschappelijk en wetenschappelijk noodzakelijk moet zijn. Die begrippen kunnen door de verschillende politieke en levensbeschouwelijke stromingen zeer verschillend worden gewogen. Ook hier dreigt stilstand.

Het Humanistisch Verbond zal er op toezien dat het aankondigen van al het 'onderzoek' naar deze thema's niet als bezweringsformule wordt gebruikt om tijd te rekken, en daarmee de verschillen tussen de coalitiepartijen te verbloemen. Juist rond thema's als leven, liefde en dood mag de discussie niet in de ijskast belanden. Wij roepen u op om in zowel de Tweede als in de Eerste Kamer rond deze onderwerpen geen directe of indirecte fractie- of coalitiedwang toe te staan.

Burgerschap en identiteit

Het Humanistisch Verbond maakt zich zorgen over de groeiende tegenstellingen tussen mensen in de samenleving. We steunen het kabinet bij de doelstelling mensen meer te willen verbinden. In het onderwijs helpt de humanistische beweging graag mee door voor leerlingen het Humanistisch Vormingsonderwijs verder uit te breiden, waarbij waarden als vrijheid, verantwoordelijkheid en samenleven worden behandeld. Wij zijn blij dat het parlement hiervoor dit jaar meer armslag heeft gegeven.

Het is ook mooi dat het regeerakkoord de ambitie uitspreekt om schoolkinderen meer over het verleden te leren, bijvoorbeeld door een bezoek te brengen aan het Rijksmuseum. Een samenleving vorm je echter niet alleen uit een bevroren geschiedenis. Wij vinden het minstens zo belangrijk dat er ook meer ruimte komt in het onderwijs om dieper in te gaan op het kennen van de huidige samenleving, over de waarden van universele mensenrechten, over nieuwe kunst- en cultuurvormen, en dat kinderen zo kunnen opgroeien tot kritische, creatieve burgers. We roepen u op om in het debat over identiteit, burgerschap en samenleven niet alleen achteruit te kijken.

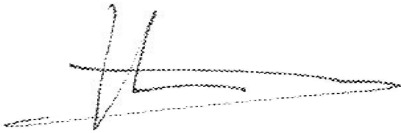
Een humane samenleving

Het Humanistisch Verbond maakt zich sterk voor een samenleving waarin mensen vrij zijn om naar eigen keuze te kunnen leven, lief te hebben en te sterven. Omdat mensen alleen in vrijheid zorgzaam kunnen samenleven.

Heel graag gaan we de komende tijd met u in gesprek over thema's waar we elkaar wellicht op kunnen vinden.

Met vriendelijke groet,

Namens het Humanistisch Verbond,

Boris van der Ham, voorzitter

Christa Compas, directeur

Bezoekadres:
Ambonplein 73
1094 PW Amsterdam

Postadres:
Postbus 75490
1070 AL Amsterdam

+31 (0)20 521 9000
info@humanistischverbond.nl
humanistischverbond.nl

